

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Kirjoittajaohjeet Poliitikasta kouluissa [+ Suomi](#)

Studia Generalia: Näkökulmia mis- ja disinformaatioon

ARVIO: KUKA VOI MUUTTA YHTEISKUNTA?

11.8.2021

📅 11.8.2021 👤 POLIITIKASTA LEHTI 📄 ARTIKKELIT, MIKKO POUTANEN 💬 0

Lukuaika: 6 min.

Kaksi elokuvaa rakenteellisesta rasismista 1960-luvun Yhdysvalloissa näyttävät, kuinka vaikeaa ja väkivaltaista rasismin kitkeminen on ollut.

One Night in Miami... (2020), ohj. **Regina King**, käsikirj. **Kemp Powers**

Mikko Poutanen

Mikko Poutanen on tutkijatohtori Tampereen yliopistossa ja Poliitikasta-lehden vastaava päätoimittaja.

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

Arviot

demokratia
Euroopan unioni
Venäjä
populismi
Suomi
Yhdysvallat
Retoriikka
Turvallisuuspolitiikka
Media
ilmastonmuutos
Maahanmuutto
Tutkimus
Yliopisto
Eurooppa
Tasa-arvo
Vaalianalyysit
Terrorismi
talous
Ulkopolitiikka

Judas and the Black Messiah (2021), ohj. **Shaka King**, käsikirj. **Will Berson, Shaka King, Kenneth Lucas & Keith Lucas**

1960-luku Yhdysvaltain historiassa sisälsi merkittäviä ulko- ja sisäpoliittisia jännitteitä, joista jälkimmäisiä on kuvattu viime vuosina julkaistuissa elokuvissa. Ristiriidassa keskenään olivat uudet kulttuurilliset ja yhteiskunnalliset voimat, vastakulttuuri ja vallitsevat valtarakenteet.

Aaron Sorkinin käsikirjoittama ja ohjaama vuonna 2020 julkaistu *The Trial of the Chicago 7* toi etenkin Vietnamin sotaan liittyneet jännitteet esiin. Sotaa vastaan protestoineet mielenosoittajat saivat ensin vastaansa poliisiväkivaltaa, ja sen perään presidentti **Richard Nixonin** oikeusministeriön. *The Trial of the Chicago 7* sisältää myös elementtejä rasismista, mutta sen kehys on oikeusjutun valkoihoisissa vastaajissa.

Yhdysvaltain afroamerikkalaisen väestön kamppailu kansalaisyhteiskunnassa puolesta rotuerottelun ja rakenteellisen rasmin läpääntymisestä yhteiskunnassa on noussut esiin uusissa elokuvissa. Elokuvat kanavoivat historiallista ja kulttuurillista kokemusta 1960-luvun Yhdysvalloista – yli 50 vuoden takaa.

Selvästi afroamerikkalaisesta näkökulmasta tehtyjen elokuvien kamppailu rasismia vastaan ei yleensä pääty yhtä sydämellisesti, kuten vaikkapa **Peter Farrellyn** ohjaama ja **Viggo Mortensenin** ja **Mahershala Alin** tähdittämä vuoden 2019 Oscar-voittaja *Green Book* (2018).

Yhdysvaltain afroamerikkalaisen väestön kamppailu kansalaisyhteiskunnassa puolesta rotuerottelun ja rakenteellisen rasmin läpääntymisestä yhteiskunnassa on noussut esiin uusissa elokuvissa.

Tässä arvostelussa keskitytään kahteen elokuvaan, joista ensimmäinen on **Regina Kingin** ohjaama *One Night in Miami...* (2020), joka pohjaa samannimiseen näytelmään, jossa nyrkkeilijä **Cassius Clay**, laulaja-tuottaja **Sam Cooke**, pohjoisamerikkalaisen jalkapalloliigan NFL:n tähti **Jim Brown** sekä ihmisoikeusaktivisti **Malcolm X** tapaavat toisensa yhtenä iltana Miamin kaupungissa vuonna 1964.

Toinen tässä arvioissa käsiteltävistä elokuvista on **Shaka Kingin** ohjaama *Judas*

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

 mm / dd / yyyy
 mm / dd / yyyy

Kirjoittajat

 Kaikki kategoriat

Avainsanat

 Kaikki avainsanat

Hae

Uusimmat podcastit

Politiikasta SOUNDCLOUD

Vuosi Bidenia Tru...

43:35

Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jä...	106
Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jälk...	106
Politiikasta - Poliittisen osallistumise...	168
Politiikasta - Edustajuus puntariviss...	2.2K
Politiikasta - Yritykset, yhteiskunta ja ...	156
Politiikasta - Vaalipolitiikkaa ja kansal...	176
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	303
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	113

Latest tracks by **Politiikasta**

[Privacy policy](#)

and the Black Messiah (2021), joka käsittelee afroamerikkalaisen kansalaisaktivistin ja vallankumouksellisen Mustat Pantterit -puolueen Chicagon osaston johtajan **Fred Hamptonin** verrattain lyhyttä elämää. **Daniel Kaluuya** palkittiin Hamptonin roolistaan Oscarilla vuonna 2021.

Vallankumous vai reformi?

One Night in Miami välittyä selvästi sen alkuperä näytelmänä, sillä elokuva keskeiset hahmot paljolti käyvät keskustelunsa yhden huoneen puitteissa. Sivuhahmoja kyllä on, sekä toisinaan hypätään ajallisesti erilaisiin esimerkkeihin miesten elämästä, mutta lopulta elokuva painottaa vahvasti näiden neljän miehen välistä dialogia ja dynamiikkaa. Painotus on sinänsä onnistunut, sillä dialogi on monesti erinomaisen tunteikkaasti ja kunkin hahmon näkökulmasta uskottavasti esitettyä.

Kaikki neljä miestä olivat julkisesti tunnettuja, elleivät jopa uransa huipulla elokuvan kuvaamana iltana. Osa historiallisista hahmoista vaatii yleisöltään jonkin verran ennakkotietoja aikakaudesta ja afroamerikkalaisesta kulttuurista.

Elokvassa kuvattu yhden illan keskustelu ikään kuin tiivistää kysymyksen siitä, kuinka radikaalia sitoutumista yhteiskunnalliseen muutokseen voi odottaa ja vaatia, itseltään ja muilta. Vaikka näytelmän ja siihen pohjaavan elokuvan historialliset hahmot olivat ystäviä keskenään, elokuvassa kuvattua intensiivistä keskustelua ei tiedettävästi koskaan käyty.

Elokvassa kuvattu yhden illan keskustelu ikään kuin tiivistää kysymyksen siitä, kuinka radikaalia sitoutumista yhteiskunnalliseen muutokseen voi odottaa ja vaatia, itseltään ja muilta.

Keskustelua johtaa Malcolm X, joka on taivutellut aiemmin illalla nyrkkeilyn raskaansarjan maailmanmestaruuden voittanutta Cassius Clayta kääntymään islaminuskoon. Muut miehet pitävät Clayn hiljalleen vahvistuvaa päätöstä kääntyä ja muuttaa nimensä myöhemmin tunnettuun **Muhammed Alin** muotoon melko radikaalina, eli uralleen riskaabelina tekona. Tähän kritiikkiin Malcom X vastaa haastamalla voimakkaasti Cooken tyylin tehdä soul-musiikkia pääasiassa valkoisille yleisöille yhteiskunnallisesti tiedostavien protestilaulujen tai poliittisempien ilmaisujen sijaan.

Cooke puolustautuu, että hänen tapansa osallistua kansalaisoikeusliikkeeseen edellyttää hänen kaupallista menestystään: muusikkona ja musiikkituottajana hän pystyy osallistumaan keskusteluun vähemmän uhkaavasta asemasta valkoisen valtaväestön silmissä, kuin vaarallisena pidetty X. Asemastaan käsin Cooke pystyy myös antamaan mahdollisuuksia muille afroamerikkalaisille artisteille.

Brown asettuu keskustelussa monesti sovittelevaan rooliin, koska itsekin on jättämässä NFL:n luodakseen uraa näyttelijänä Hollywoodissa. Brown tiedostaa, että molemmissa rooleissa hän on alisteinen valkoisille johtajille ja näiden pääomalle.

”Olen vallankumouksellinen!”

Toinen elokuva, *Judas and the Black Messiah* tekee sen sijaan selväksi, että sen päähenkilö seisoo ehdottomasti vallankumouksen puolella: Fred Hampton julistaa ja saa yleisön kokouksissaan toistamaan perässään, että hän on **avoimesti vallankumouksellinen**. Elokuvassa, kuten pitkälti todellisuudessaakin, Hamptonin Mustat Pantterit ajavat sosialistista vallankumousta Yhdysvalloissa.

Pantterit palvelivat afroamerikkalaisia yhteisöjä erilaisilla sosiaalisilla ohjelmilla, kuten ilmaisella terveydenhuollolla ja ruoka-avulla, mutta samaan aikaan aseistautuivat poliisia vastaan. Yhdysvaltain keskusrikospoliisia FBI:tä johtava **J. Edgar Hoover**, jota näyttelee aina loistava **Martin Sheen**, määrittää Mustat Pantterit vakavaksi sisäiseksi turvallisuushaksi, mikä oikeuttaa laittomatkin keinot organisaation ja sen näkyvien edustajien hiljentämiseksi.

Elokuva viittaa siis FBI:n kansakunnan sisäiseen vastavakoiluohjelmaan **COINTELPRO**:hon, jonka kohteita olivat myös esimerkiksi **Martin Luther King Jr.** Hoover kutsuu asetelmaa sodaksi, jonka tarkoituksena on, elokuvan nimeen viitaten, pysäyttää ”Musta Messias”, joka voisi yhdistää erilaiset vasemmistolaiset, etniset ja uskonnolliset ryhmät yhtenäiseksi vastarinnaksi.

Mustat pantterit palvelivat afroamerikkalaisia yhteisöjä erilaisilla sosiaalisilla ohjelmilla, kuten ilmaisella terveydenhuollolla ja ruoka-avulla, mutta samaan aikaan aseistautuivat poliisia vastaan.

Koska Hampton oli lyhyessä ajassa onnistunut liittämään yhteen paikallisia chicagolaisia jengejä ”**sateenkaariliittoumaksi**”, häntä pidettiin erityisen uhkaavana Messias-kandidaattina. Elokuvan Juudas löytyy afroamerikkalaisesta pikkurikollisesta **William O’Nealista**, joka rekrytoidaan myyräksi Panttereiden organisaatioon rikossyytteistä luopumisen vastineeksi.

O’Neal vuotaa tietoja Mustien Pantterien organisaatiosta siten, että poliisien on helpompi puuttua järjestön toimintaan. Monet pidätystilanteet muuttuvat aseellisiksi yhteenotoiksi, mutta elokuva ei romantisoi Pantterien toimintaa, jossa väkivallan kierre ruokkii itseään.

Elokuvan ydin rakentuu juuri ”Messiaan” ja ”Juudaksen” ympärille. O’Neal ei onnistu vapautumaan FBI:n pihdeistä, vaikka hänen asemansa on erittäin vaarallinen. Toisaalta, kuten hänen FBI:n käsittelijänsäkin huomauttaa, O’Neal vaikuttaa täysin uskovan Hamptonin viestiin. Kaluuya puhalttaa tunteikkaalla roolisuorituksellaan vahvaa karismaa Hamptonin hahmoon.

Kuten edellisenkin elokuvan kohdalla, *Judas and the Black Messiah* on katsojalle antoisampi kokemus, jos elokuvan ajallinen ja yhteiskunnallinen konteksti ovat edes vähän tutut.

Kuka syö vallankumouksen lapset?

One Night in Miami... tuo esiin, kuinka Malcolm X:n turhautuminen ei liity niinkään hänen ystäviinsä, vaan kasvavaan kuolemanpelkoon. X tietää olevansa FBI:n seurannassa, minkä lisäksi hän on eroamassa uskonnollisesta ja sosiaalipoliittisesta Nation of Islam -järjestöstä. Koska X on ollut järjestön johdossa mukana, hän tiedostaa, että hänen aikomuksensa lähteä järjestöstä ja perustaa oma maltillisempi järjestönsä tekee hänestä luopion omiensa silmissä.

Elokuva antaakin ymmärtää vaikuttavassa kohtauksessa hotellin katolla, että X osasi aavistaa kuolemansa seuraavana vuonna (1965) miettiessään ääneen, että hänen on syytä aloittaa omaelämäkertansa kirjoitus, kun hän on vielä elossa sitä kirjoittaakseen. Keskustelujensa päätteeksi miehet lopulta eroavat yhä ystävinä. Brown aloittaa näyttelijänuransa, Clay ilmoittaa kääntymisestään islamiin ja muuttaa nimensä, sekä Cooke esittää ensimmäisen yhteiskunnallisesti tiedostavan laulunsa.

Elokuvan lopputeksteissä siteerataan myös Martin Luther King Jr.:in, joka kuoli vuonna 1968, suruvalitteluja Malcolm X:n kuolemasta.

Myös *Judas and the Black Messiah* päättyy kuolemaan: kun Hoover toteaa, että ”vankila on vain tilapäinen ratkaisu”, elokuva antaa ymmärtää, että poliittisia salamurhia voitaisiin tehdä poliisitoiminnan suojissa. Hampton kuoli sänkyynsä poliisien luoteihin vuonna 1969.

Myös *Judas and the Black Messiah* päättyy kuolemaan.

Juudas-vertauskuvaa alleviivataan elokuvassa edelleen O’Nealin vaatiessa lisäksi rahaa korvaukseksi tietovuodoistaan. Kun Hampton on murhattu ränssityneeseen asuntoonsa, O’Neal syö illallista hienostoravintolassa FBI:n käsittelijänsä kanssa. O’Nealinkin tarina päättyy surumielisesti, sillä **annettuaan haastattelun** roolistaan ilmiantajana vuonna 1989 hän teki itsemurhan.

Malcolm X:n tunnettuuden ja pian seuranneen kuoleman vuoksi on ymmärrettävää, että *One Night in Miami...* lopputekstit korostavat häntä, mutta harva tietää, että Cooke kuoli X:ää aiemmin ja vähemmän imartelevissa olosuhteissa. Tämä jää myös elokuvasta puuttumaan, vaikka se olisi inhimillistänyt hahmoja entisestään.

Niin ikään olisi ollut hyvä tuoda esiin, että joutuessaan FBI:n ilmiantajaksi O’Neal oli vain 17-vuotias, ja että Hampton oli kuollessaan 21-vuotias: historiallisten hahmojen todellinen nuori ikä katoaa näyttelijöiden kasvojen taakse.

Historia selittää nykyaikaa

Molemmat elokuvat kuvaavat vaikuttavasti 1960-luvun yhteiskunnallista kuohuntaa, kansalaisyhteiskunnan ympärille rakentuneita vallankumouksellisia organisaatioita ja afroamerikkalaisten kansalaisten haasteita suhtautua palavaan tarpeeseen muuttaa rotuerotteluun ja väkivaltaan pohjaavaa yhteiskuntaa. Monen näkyvän afroamerikkalaisen kansalaisyhteiskunnan hahmon elämä päättyi väkivaltaisesti 1960-luvulla.

Elokuvat antavat hyvää pohjaa ymmärtää, kuinka vaikeaa kansalaisoikeuksien edistäminen ja rasismiin vastainen työ on ollut. *One Night in Miami...* tuo esiin rakenteellisen rasismiin kokemukset verrattain etuoikeutettujen afroamerikkalaisten elämässä sekä ne rajat, joiden puitteissa oli toimittava, ellei halunnut tulla leimatuksi vallankumoukselliseksi ja kohdelluksi sen mukaisesti.

Vaikka ajat ovat muuttuneet, sama haaste näyttäytyy myös nykyaikana.

Judas and the Black Messiah osoittaa, kuinka suuren uhan hallitsevalle valtakoneistolle luokkatietoinen ja etnisesti tiedostava ja ennen kaikkea aseistautunut liike, kuten Mustat Pantterit, muodosti ja kuinka päättäväisesti, tarvittaessa laittomin keinoin, sitä vastaan toimittiin. Ei ole ihme, että **rasistisia rakenteita** on ollut pahamaineisen vaikeaa kitkeä Yhdysvalloista.

Vaikka ajat ovat muuttuneet, sama haaste näyttäytyy myös nykyaikana, kun yritetään edistää yhteiskunnallista muutosta esimerkiksi **kansalaistottelemattomuuden** keinoin.

Mikko Poutanen on tutkijatohtori Tampereen yliopistossa sekä Poliitiikasta-lehden vastaava päätoimittaja.

📌 ARVIOT, RASISMI, YHDYSVALLAT